

Τσιφλικίων τῆς περιφέρειας εἰς τὴν αὐτὴν τοῦ Διοικητοῦ ἐν Δαρύσση, προσεφώνησεν αὐτοὺς ὁ Χουσνὴ Πασᾶς διὰ μακρῶν Ἑλληνιστί, διακηρύξας τὰ ἀγαθὰ τοῦ νέου Σουλτάνου ὑπὲρ τῶν ὑπηκόων του αἰσθήματα, καὶ διάφορα αὐτοῦ εὐεργετικά ὑπὲρ τῶν χωρικῶν μέτρα, ἧτοι 1) τὴν ἐλευθερίαν τῶν χωρικῶν, ὅπως κατὰ βούλησιν ἐκλέγῃσι καὶ μεταβάλλῃσι διαμονὴν καὶ ἐπάγγελμα (κατάργησιν δηλαδὴ τῆς Δουλοπαροικίας), 2) τὴν κατάργησιν τῶν Σουμπασάδων καὶ Σουμπασληκίων, 3) τὸ ἀκατάσχετον καὶ ἀνεκποίητον ἐκ μέρους πιστωτῶν (ἐξαιρέσει τῶν Γεωκτημόνων) δύο ἄροτριῶντων βοῶν, 25 προβάτων, 2 ἀγελάδων, φορβάδων, ἢ ὄνων κατ' ἄροτρον καὶ τοῦ ἀναγκαίου διὰ τὴν διατροφήν τῆς οἰκογενείας τοῦ χωρικοῦ σίτου κατὰ τὸ γεωργικὸν ἔτος, ἧτοι ἐνὸς λουτσεκίου σίτου κατὰ κεφαλήν καὶ μῆνα. Διὰ τὴν ἐξόφλησιν ὅμως τῶν ὑπὸ τοῦ ἰδιοκτῆτου χορηγησμένων καλλιεργητικῶν δανείων, ἐπετρέπετο εἰς τοῦτον ἢ κατακράτησις ἀπάσης τῆς περιουσίας τοῦ καλλιεργητοῦ, ἐξαιρέσει μόνον ἐνὸς μεγάλου ζύφου τῆς ἐκλογῆς τοῦ τελευταίου. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἐξετιμῶντο τὰ εἶδη τῆς περιουσίας τοῦ καλλιεργητοῦ ὑπὸ ἀριθμοῦ τινος γερόντων τοῦ χωρίου καὶ ἡ ἀξία αὐτῶν συνεψηφίζετο εἰς τὸ χρέος τοῦ καλλιεργητοῦ. Ἡ ἀποστολὴ τοῦ Χουσνὴ Πασᾶ ὡς διοικητοῦ εἰς Δάρισσαν ἐνεκαινίασεν, ὡς φαίνεται, ζωηροτέραν ὑπὲρ τῶν χωρικῶν μέριμναν, διότι ἀπαντῶμεν κανονισμὸν τινὰ τῶν σχέσεων μεταξὺ καλλιεργητῶν καὶ ἰδιοκτητῶν τοῦ αὐτοῦ ἔτους (1861), συνταχθέντα, κατὰ τὸ συνοδεῦον αὐτὸν Φερμάνιον, ὑπὸ ἐπιτροπῆς Δαρύσσαίων. Τὰ Ἑλληνικὰ ὅμως δικαστήρια, δὲν ἀνεγνώρισαν τὸ κύρος τοῦ ἀποκρύφου τούτου κανονισμοῦ, ὡς μὴ ἀποδεικνυμένης τῆς νομίμου δημοσιεύσεως αὐτοῦ τε καὶ τοῦ σχετικοῦ Φερμανίου.¹

Οὕτω συνετελέσθησαν μέχρι τοῦ 1861 αἱ θεμελιωδέστεραι μεταρρυθμίσεις ὑπὲρ τῆς Γεωκτησίας καὶ τῶν γεωργῶν, καθ' ἣν ἐποχὴν μόλις καὶ ἐν Ρωσσίᾳ κατηργήθη ἡ Δουλοπαροικία τῶν γεωργῶν,

¹ Ἱστορικὸν ἔλεγχον καὶ κριτικὴν τοῦ κανονισμοῦ τούτου ὑπὸ Δ. Κ. Τσοποῦ, ἴδε εἰς ἐφημερίδα «Ἐμπρός» τῆς 10ης Φεβρουαρίου 1911.

διὰ τοῦ ἀπὸ 19)3 Μαρτίου 1861 Οὐκαζίου τοῦ Τσάρου Ἀλεξάνδρου Β', ἐν δὲ Ρουμανίᾳ, τρία ἔτη βραδύτερον διὰ τοῦ ἀπὸ 14)26 Αὐγούστου 1864 νόμου ἐπρικοδοτήθησαν οἱ ἕως τότε δουλοπαροικοὶ γεωργοὶ διὰ μικρῶν ἐκτάσεων γαιῶν, ἀπαλλοτριωθεισῶν ἐντὸς τῶν μεγάλων ἰδιοκτησιῶν (Τσιφλικίων).¹

Ἡ συμπλήρωσις τῆς ἀγροτικῆς νομοθεσίας τῆς Τουρκίας ἐξηκολούθησε καὶ βραδύτερον διὰ διαφόρων νόμων, ἐκ τῶν ὁποίων εἰς τῶν σπουδαιοτέρων εἶναι καὶ ὁ περὶ ἀγροληψίας νόμος τοῦ ἔτους 1285 ἀπὸ Ἐγείρας (1869) καθορίζων τὴν φύσιν τῆς ἀγροληψίας καὶ τὰς πρὸς ἀλλήλους σχέσεις τῶν ἐπιμόρτων καλλιεργητῶν καὶ γεωκτημόνων.²

Ε Π Ι Λ Ο Γ Ο Σ

Μεγάλη Γεωκτησία καὶ Δουλοπαροικία τῶν γεωργῶν, ἀρρήκτως μετ' ἀλλήλων συνδεδεμένα συννηῆξαν ἐν τοῖς πλείστοις τῶν Ἑλληνικῶν καὶ βαρβαρικῶν χωρῶν ἀπὸ τῆς Ἀρχαιότητος ἤδη, ἀπὸ δὲ τῆς Ῥωμαϊκῆς ἐποχῆς καὶ ἐντεῦθεν, ἀπαντῶμεν αὐτὰς ἐν ἀπάσαις ταῖς χώραις τοῦ Ῥωμαϊκοῦ καὶ Βυζαντινοῦ κράτους, κατὰ δὲ τὸν Μεσαιῶνα καὶ πανταχοῦ τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης. Αἱ ἐπιτεταμμένα καὶ εὐφοροὶ πεδιάδες τῆς Θεσσαλίας, ὁ ἀνέκαθεν ἀραιὸς πληθυσμὸς, αἱ οὐχὶ λίαν εὐνοϊκαὶ κλιμαυλογικαὶ αὐτῆς συνθήκαι, δυσχεραίνουσαι τὴν ἐν σμικρῷ καλλιέργειαν ποικίλων καὶ πολυτίμων ἐμπορικῶν καὶ βιομηχανικῶν προϊόντων ἀφ' ἐνὸς,

¹ Ad. Wagner, Polit Oek (1892) I, 153, 155.—Π. Καρολίδου, Ἱστορ. ΙΘ' αἰῶνος, Γ'. 523.

² Δ. Νικολαΐδου, Ὁθωμ. Κωδ. (ἔκδ. 1889) τόμ. Α'. ἄρθρ. 1431-1440.